

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 43.

Lýsingaprisur fyri petittreglu: 30 øyr. á forsiðuni, 20 øyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fast avsláttur í prísinum.

Tírsdag hin 23. október 1928.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið verður bilagt á posthúsinum, brævasvarstøðum og skrivstovu. Telf. 143.

2. árg.

Tandlæge BREND

traffes 11-5. Telf. 114.

SO VAR HEYSTSINS DAG-
UR KOMIN, og veðrið
skiftir og lívið skiftir — all
lagar seg eftir tí ársins tíð, ið
nú er inni. Føroya arbeiðandi
fólk, fiskimenn, arbeiðsmenn
og jarðabrúkarar eru komnir
forbi ársins aðalvinnutíð, sum-
marið, ið geva skuldi so miklið,
at sleppast skuldi toluliga sorg-
arlest íggjognum hin dapra,
kalda og tíðum tranga vetur.
Og eyðsæð er, at eingin av hes-
um nevndu arbeiðsmönnum er
vælvíð nú heystið er inni, tí her
er sett mark fyri ársins inniløgu,
í tí máti, ið hin ognarleysi
altíð má krevja sínar inniløgur,
fyri at greiða hvørjum sitt.

Hann ið hevur starv stítt á
landi, eigur nú at vera kominn
úr tí mesta knossinum og okk-
ara fiskimenn, ið balað á sjón-
um frá vársins fyrstu dögum til
heystsins síðlu stundir, eru nú
komnir aftur til garðs, sum tey
siga, ella sita aftur við hús hjá
teimum, ið við hugi og bøn til
harrans fylgdu teimum, í teirra
vandamikla starvi úti á havinum,
har teir hava strítt fyri húsi og
heimi. Glæð er øll, ið fingið
hava síni aftur; men stórrí
kennst gleðin í heiminum, um
hin farna aðalvinnutíð, summar-
ið, hevur givið somikið, at tey
óttaleys kunnu síggja inn í hin
komandi myrka veturin.

Um kannað verður eftir fiski-
skapinum, hvussu hann hevur
artað seg í hesari aðalvinnutíð,
ið nú er farin aftur um hundrað-
bak, so má haldast at árið í ár
hevur verið av teim frægu, ja
kanska óvanliga frætt, hvat ið
fiskimongdini víðvíkur sum
Føroya fiskimenn hava drigið
uppúr havinum, bæði við Íslands
og við Grønlands strendir. Sum
fiskiskapurin í ár kann kallast
heldur óvanligur, so hevur tó í
ár sum altíð meldað seg hitt
vanliga: stórar fiskamongdir og
smáir prísir. Tá ið frægdartíð-
indir frættist úr Íslandi í vár
um tær stóru veiðir, ið Føroy-
ingar høvdu fingið, skuldi ein
hugsað sær at hesi gleðið
vildu kennast um alt landið,
men sum vit vísu á í einari
grein her í blaðnum í vár, so
kundi henda gleðin kenst á annan
hátt, ið hon kom til sjónar frá
teirra keypanði síðu — men
vit skulu ikki her ganga í stak-
deldir til víðvíkjandi, uttan bert
siga, at fiskaprisurin um tað
mundið fall óvanliga nógv, hvat
heystardagsprísirnir bera prógv
um.

Nógvir eru teir, ið gjørt hava

eitt gott ár, sum tey siga, og
hetta góða árið má kennast í
bæði hórð — hjá fiskimanni
og reiðara. Men eyðsæð er, at
tað altíð vil vera einhvør og
kanska fleiri, ið kundu trøngt
til at fingið eitt betri ár, men
so er lagnan: ikki eru øll líka
heppin, tað verður, soleiðis sum
fiskiskapur og fiskasala nú fer
um hendir altíð onkur ella
fleiri, ið kundu fingið mera
burtur úr sínum heilsuuppslitandi
starvi, um skipað varð øðrvísi
fyri fiskasaluni.

Viðá hvar um heimin starvast
menn í keypslu- og solufølgum,
í stórrí og smærri samtøkum,
men Føroyingar, Føroya fiski-
menn, standa enn órørdir av
hesari verðaldarrørslu, til sjálvir
gjøgnum sitt felag at skipað
keyp og sølu ikki bert av fiski,
men av øllum tí, ið fiskimann-
inum krevst, bæði til sjálvan
sins og heimið.

Tað hevur roynst soleiðis, at
menn, ið hava verið heppin og
ikki latið fisk sín av landinum
í ótíð, (her skal tó sigast, at
peningaviðurskiptini eiga sín part
av skyldini), men hava kunna
biða til hesa seinastu tíðina,
hava vunnið hópin av peningi.
Hesin hópurin vildi ikki verið
so stórir, um prísirnir í vár
ikki vóru krøystir so langt niður,
sum teir vóru, men tá vildi
munurin bert verið tann, at
ein partur av ágóðanum vildi
komið fiskimönnum til góðar,
ístaðin fyri sum nú at fara í
hendur einstaklingsins. Vit skulu
ikki siga til vísar, hvussu nógv
ið komið er í hendur einstak-
lingsins av hesari inniløgu, ið
nú er lokin, men vit vita, at
tað eru mangar, mangar túsind-
tals krónur.

Nú er spurningurin, hvussu
leingi Føroya fiskimenn ætla at
halda áfram, soleiðis sum farið
er hesi seinasti árin. Árið í ár
prógvar, hvussu nógv ið farið
er fyri skeyti, tí ikki samtøkur
eru fingnar ílag fyri at tryggja
fiskimanninum hitt mest mugu-
liga fyri starv sitt, og má tað
haldast, at henda fyrtikota, har
fiskimenninir sjálvir skipa fyri
hvussu verður við veiðuni —
teirra triðjungi — nú má fáast
at bórði, tí leingi hevur henda
hugsanin og ætlanin verið í
ljósmála.

Vónandi er at menn, ið fiski-
mannafelagsins vegna verða á
fundi 31. í h.s. m. vilja triva í
henda táttin, tí teimum má tað
liggja næst at royna at fáa fiski-
manninum fult virðið fyri starv
sitt.

Arbeiðið er upprunaðin til alt
virðið, og ágóðin má falla til
teirra, ið arbeiðini avrika, hvørt
tað er á sjógv ella landi.

All hitt arbeiðandi liðið má
ganga í samtøkur og verja síni
rættindir og veita sjálvum sær
ágóðan fyri verk síni.

Føroyar eru fram um nakað

annað land eitt arbeiðarans og
fiskimannsins land, og sjálvandi
skulu teir sjálvir skipað fyri
øllum teim samtøkum og fyri-
tøkum, ið allir eru felags um.

FRA RIGSDAGEN

Det politiske Stormvejr er begyndt. Stauning trævler Madsen-Mygdals Trontale op. Pastor Skovsboe skildrer den sociale Uretfærdighed med Henblik paa Venstres Nedskæring.

(Fra vor Korrespondent).

Med Finanslovdebatten er det politiske Stormvejr begyndt i Folketinget. Det var Venstres Ordfører Hr. Hagbarth Berg, der gjorde Begyndelsen. Han var nemlig Dagens første Taler. Og der er saa sandt ikke meget Stormvejr eller noget som helst andet, der har med Styrke at gøre, hos ham. Han er antagelig Folketingets ringeste Taler. Dertil er han en taaget og uklar Eftersnakker, der endnu aldrig har født en Tanke selv, og endnu mindre har formet en selvstændig Mening om nogen som helst Ting. Mens, han talte maatte man Gang paa Gang sige til sig selv: Staar det saa slet til med brugbare Kræfter hos Venstre? Er en Mand af Hr. Bergs ubetydelige Format virkelig Udtryk for det, der er tilbage af politisk Størhed, Aand og Kraft indenfor Regeringspartiet? Og man maa svare: Ja, saa slet staar det til. Og man maa tilføje, at Venstrepartiet har ikke fortjent bedre Skæbne end denne: at en slet Politik skal forsvares af smaa Mænd!

Hvor forfriskende virkede det ikke, da Socialdemokratiets Ordfører Stauning med sin vanlige Styrke tog fat paa at sige Regeringen den Række af Sandheder, som Tiden og Stedet netop er dør til at sige, og som piskede hen over Ministerbænkene som et Stormvejr. Ikke alene Regeringens usle Politik, men hele Venstres lurvede Agitation, blev taget under Behandling. De Herrer fik klar Besked. Her var intet at tage Fejl af. Stauning tog straks fat paa den Historie, der endnu vandrer rundt i Venstrebladene: at Socialdemokratiet ikke vil hvile paa Nedskæringerne! Vort Partis Ordfører sagde hertil: at naturligvis vil Socialdemokratiet, naar Tiden kommer, genoprette, hvad der er begaaet af Uret.

Stauning trevlede den mygdalske Trontale op: Hvad var Udtalelserne om Folkeforbundet andet end en Uldtø. Der var ingen klare Standpunkter, intet om Voldgift, om Afrustning eller Fred. Regeringen har valgt en — General til at repræsentere vore Afrustningssynspunkter!!

Videre stillede Stauning Regeringen Ansigt til Ansigt med dens Ansvar overfor Erhvervs-krise og Arbejdsløshed. De

Herrer ønsker ikke at tale herom. Men det vil heller ikke lykkes dem at tie disse Spørgsmaal ihjel!

Regeringen har fremsat sin Tugthuslov, der officielt har til Formaal at beskytte Erhvervs- og Arbejdsløshedens.

Hvis man vil beskytte Erhverv og Arbejde er det langt vigtigere først at skaffe Beskæftigelse. Derefter kan Arbejderne godt beskytte sig selv.

Med megen Vægt vendte Stauning sig mod Regeringen og dens Stilling til den sidste Bank-Skandale.

Han siger herom:

Privatbank-Affæren har aaben vist, at vi endnu ikke er til Ende med Svindelens og Spekulationens Periode. Selve Affæren har givet Anledning til ny Spekulation. Navnlig i nogle Nattetimer spillede Regeringen højt Spil, hvor Befolkningens Interesser var Indsatsen, og Regeringens Spil var saare langt fra at være uangribeligt.

Der er talt om Bankmoral. Jeg finder, der bør tilstræbes en bedre Moral ogsaa hos Bankens Kunder. De maa vide, at det er andre Folks Penge, de handler med.

Lovgivningstugt er aabenbart stærkt nødvendig til at hjælpe paa den Ansvarsfølelse, der i saa høj Grad savnes hos Privatkapitalismens Mænd. Et stærkt Banklovsforslag er imidlertid ikke gennemført, og Skylden herfor bærer Ministeriet.

I det danske Samfund lever adskillige, tilsyneladende overmaade ansatte Personer, der en eller flere Gange har tilsat Millionbeløb af andres Penge. De faar Lov til at rejse Hovedet igen, optræder som Matarorer, skont de i Virkeligheden er ækle Snyltere paa sundt Erhvervsliv og hæderligt Arbejde.

Man finder disse Herrer i de forreste Rækker der hvor der rækkes ned paa de »fordringsfulde« Arbejdere. Statsministeren modtager kraftigt Bifald, naar han kræver Arbejdslønnen nedsat. D'Herr kender andre og behageligere Maader at forskafe sig deres Ophold paa end ved Arbejde. Bankerne burde kende de nævnte Snyltere. En sort Bog over Kæltringer er snart nødvendig.

Stauning krævede Ansvar gjort gældende overfor de letsidige Bankledere, der bør være uaf-

Vinduer, Døre og Lister.
Godt og billigt Arbejde.
Hugo Øster's Maskinsnedkeri,
Tlf. 216. Thorshavn. Tlf. 216.

hængige af Bankernes Kunder. Formanden for den største Banks Repræsentantskab har 40 »Ben«. Og en af Nationalbankens Direktører driver Skræderforretning med importerede Varer!

Stauning nøjedes ikke med at paapege det Ansvar Bankerne og Spekulanterne har, men fremhævede kraftigt Regeringens Medskyld, der bliver saa meget større derved, at man har forhindret en Banklovgivning med tilbørligt Tilsyn. Regeringen har længe vidst, at dette Sammenbrud vilde komme, men traadte ikke til i Tide, da det var muligt at afværge Katastrofen.

Saaledes faldt i Staunings Tale Slag efter Slag nedover Regeringen og nedover hele det pilraadne kapitalistiske Samfund, over hvilket Ekcellencerne holder deres beskæmmende Haand. Endnu! Ja, thi den Dag kommer jo heldigvis, da Regeringen maa falde — eller, som Stauning sagde »til Slut: da der ikke staa mere Beg til Raadighed for Ministersæderne!

I sin Prædiken for Rigsdagsmændene forud for Rigsdagsaaabning gav Pastor Skovsboe en særlig kraftig Skildring af den sociale Uretfærdighed med Henblik paa Venstres uretfærdige Nedskæring, idet han bl. a. udtalte:

Det maa knuge os, naar vi ser, hvilke Tilstande den sociale Uretfærdighed har ført med sig. Vi maa forstaa det Skrig, der lyder os i Møde fra dem, der lever paa Livets Skyggeside, arbejdsløse, husvilde og hjemløse, det er et Skrig, som ikke kan overhøres. Vi maa forstaa, at bagved det ligger ikke menneskelig Begærlighed og Misundelse, men et Krav om Betfærdighed. Der var en Tid, da ogsaa Jesu Menighed overhørte dette Skrig. Den gør det ikke mere. Det skærer os gennem Marn og Ben. Vi véd, at vi skal være barmhjertige i Mente-rens Fodspor, og vi prøver paa at være det. Men vi véd ogsaa, at der skal mere til end Barmhjertighed, om Samfundets Nød skal overvindes. Barmhjertighed er ikke nok. Der maa Retfærdighed til, og her har Lovgivningsmagten sin Opgave.

Maatte Lovgiverne fra Venstre og Højre tage disse Ord til Folke i de kommende Dage, men vi tvivler stærkt derom; thi Statsministerens »Trontale« var et ondt Valsel.

Kr. A.